

ERFENIS, SCHENKING EN SUCCESSIERECHTEN.

©Advocaten Meersman & Van Keer
Willem Tellstraat 22
9000 GENT
09 225 80 30

ERVEN.

1.

Erfgenamen kun je kiezen voor zover de **reservataire erfgenamen** hun deel krijgen.

Reservataire erfgenamen zijn:

- de echtgenoot
- de kinderen
- de ouders of grootouders.

De langstlevende echtgenoot:

krijgt altijd het VG op de gezinswoning en de inboedel
en

het VG op de helft van de goederen van de nalatenschap.

Een echtgenoot kan men enkel onterven als men minstens zes maanden feitelijk gescheiden leeft, een gerechtelijke procedure instelde tot het verkrijgen van afzonderlijk verblijf en dan bij testament de echtgenoot onterft.

De kinderen:

1 kind: 1/2de van de nalatenschap – beschikbaar: 1/2de

2 kinderen: 2/3de van de nalatenschap – beschikbaar 1/3de

3 kinderen: 3/4de van de nalatenschap – beschikbaar 1/4^{de}

Kinderen kan men niet onterven. Als gehuwden kan men wel in het huwelijkscontract een clausule inlassen waarbij de huwelijksgemeenschap moet toebedeeld worden aan de langstlevende. Op die manier worden de kinderen ten dele onterfd t.t.z. dat zij niets erven van de huwgemeenschap.

2.

Als de overledene geen testament of huwelijkscontract heeft opgemaakt waarin de erfgenamen aangeduid zijn, dan worden de erfgenamen door de wet aangewezen.

De wet voorziet in een rangschikking en de erfgenamen worden ingedeeld in **vier orden** volgens de bloedverwantschap:

Eerste orde: alle afstammelingen van de erflater

Tweede orde: de ouders en broers en zusters van de overledene

Derde orde: alle bloedverwanten in opgaande lijn (ouders, grootouders, overgrootouders)

Vierde orde: alle zijverwanten van de overledene (ooms en tantes, kozijs en nichten)

Een hogere orde sluit de lagere uit. De eerste orde komt dus voor de tweede, de tweede voor de derde en de derde voor de vierde.

Binnen elke orde bepaalt **de graad** of men erft of niet.

In **rechte lijn** zijn er zoveel graden als er generaties zijn tussen de overledene en zijn afstammelingen of voorouders. Tussen ouders en kinderen is 1 generatie, zij staan tegenover elkaar in de eerste graad. Tussen grootouders en kleinkinderen zijn er 2 generaties, zij staan tegenover elkaar in de tweede graad. Tussen overgrootouders en achterkleinkinderen zijn er 3 generaties, zij staan tegenover elkaar in de derde graad.

In de **zijlijn** wordt de graad bepaald via de gemeenschappelijke stamouders. Tussen de overledene en zijn broer is de tweede graad, tussen twee neven is de vierde graad.

Verder moet rekening gehouden worden met **plaatsvervulling** wat zich voordoet als een bloedverwant van de overledene die normaal zou geërfd hebben, reeds vooroverleden is. Zijn plaats wordt dan ingenomen door zijn dichtste afstammelingen. Als een vader sterft die drie zonen heeft, erven die normaal elk $1/3^{\text{de}}$ van de nalatenschap. Als één zoon vooroverleden is, zullen de kinderen van die zoon in de plaats van hun vader komen en het $1/3^{\text{de}}$ deel erven.

Als de overledene geen echtgenoot, afstammelingen noch broers en zusters nalaat, wordt er **kloving** toegepast. De nalatenschap wordt gesplitst in twee delen, één voor de vaderlijke lijn en één voor de moederlijke lijn.

3.

En wat met de echtgenoot?

Als er kinderen zijn van de overledene:
de overlevende echtgenoot (dus de weduwnaar of weduwe) krijgt het vruchtgebruik over de gehele nalatenschap, de kinderen krijgen de naakte eigendom.

Als er geen kinderen zijn en de echtgenoten zijn gehuwd onder het wettelijk stelsel:
de overlevende echtgenoot krijgt de volle eigendom over de gemeenschappelijke goederen en het vruchtgebruik over de eigen goederen van de overleden echtgenoot.

De naakte eigendom over de eigen goederen van de overleden echtgenoot gaat naar:

- de ouders en broers en zusters;
- de ouders indien de overledene geen broers en zusters had;
- de grootouders, ooms en tantes, kozijns en nichten.

Als de echtgenoten gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen:
de overlevende krijgt het vruchtgebruik van de eigen goederen van de overledene.

Als de echtgenoten gehuwd zijn onder het stelsel van algehele gemeenschap:
de overlevende echtgenoot krijgt de volle eigendom van het gemeenschappelijk vermogen.

Als er geen familieleden zijn:
de overlevende echtgenoot erft alles.

Echtgenoten kunnen elkaar meer geven dan wat de wet voorziet. Zij kunnen dit doen bij *testament* of ook in hun *huwelijkscontract*.

In het huwelijkscontract kan ook een “langst leeft, al geeft” bedongen zijn. Als het huwelijkscontract dateert van voor 1981 (na 1981 VG) krijgt de langstlevende echtgenoot dan de gehele huwelijksgemeenschap in volle eigendom ook als er kinderen zijn. Men spreekt van een verblijvingsbeding.

Nadeel hiervan is dat er zo tweemaal successierechten moeten betaald worden op hetzelfde vermogen t.t.z. dat de langstlevende echtgenoot successierechten moet betalen en als die sterft, moeten zijn erfgenamen (kinderen) ook nog eens successierechten betalen op dat deel.

Gehuwden kunnen in hun huwelijkscontract ook een sterfhuisbeding inlassen. Dat is een clause waarbij de huwgemeenschap zal toebedeeld worden aan de met naam genoemde partner (bv. bij ziekte van de man aan de vrouw) zonder dat successierechten moeten betaald worden.

Gehuwden kunnen in hun huwelijkscontract ook een contractuele erfstelling inlassen. Dat is een clause waarbij één van de echtgenoten onmiddellijk beschikt over alle of bepaalde goederen van de erfenis. Zo kan uit die erfenis niets meer aan anderen gegeven worden.

4.

En wat met ongehuwde erflaters?

Als er kinderen zijn erven die alles.

Als er geen kinderen zijn:

- ouders en broers en zusters: de ouders krijgen elk $1/4^{\text{de}}$ (reservatair) en de broers en zusters de overige $3/4^{\text{de}}$ of $2/4^{\text{de}}$
- ouders: zij erven alles
- broers en zusters; zij erven alles

Wie *samenwoont* met de overleden is geen wettige erfgenaam. Als samenwonenden van elkaar willen erven, moeten zij een testament opmaken.

5.

Men is niet verplicht om een erfenis te aanvaarden. Als de overledene teveel schulden heeft en men niet op voorhand weet of het passief hoger zal zijn dan het actief, aanvaardt men de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving.

Men kan ook de nalatenschap verwerpen.

6.

Ieder die gezond van geest is en niet onbekwaam verklaard is, kan vanaf 16 jarige leeftijd een testament opmaken. Een minderjarige van 16 jaar kan een legaat maken over maximum de helft van zijn nalatenschap en, als zijn beide ouders nog leven, over maximum $1/4^{\text{de}}$ van zijn nalatenschap.

Vanaf 18 jarige leeftijd kan elke persoon beschikken over het geheel van zijn goederen.

Via testament kan men aan “generation skipping” doen: de kinderen erven hun voorbehouden deel en waarop zij successierechten betalen en de rest wordt gelegateerd aan de kleinkinderen waarop zij aan hetzelfde tarief successierechten betalen.

Men kan ook een restlegaat opmaken. Alle goederen worden overgemaakt aan een eerste begunstigde op voorwaarde dat, wat overblijft bij het overlijden van de eerste begunstigde, toekomt aan een tweede begunstigde. Dit is interessant bij echtgenoten zonder kinderen. De langstlevende echtgenoot kan beschikken over alle goederen en, als hij overlijdt, gaat alles naar de familie van de eerststervende. Het is ook interessant bij echtparen met een gehandicapt kind. De langstlevende kan beschikken over alle goederen en, als hij sterft, gaat de rest bv. naar de instelling die hem verzorgt.

Er kan ook een duolegaat opgemaakt worden wat interessant is als u een niet-samenwonende broer, zus, ver familielid of vriend wilt begunstigen. U duidt in het testament twee begunstigten aan en waarbij u één begunstigde bevoorrecht "vrij van successierechten".

Een testament is strikt persoonlijk en men mag dus geen "gezamenlijk testament" opmaken.

Er zijn verschillende vormen:

notariëel testament:

is een notariële akte die verleden wordt door twee notarissen of één notaris en twee getuigen.

De erflater "dicteert" zijn testament.

Internationaal testament:

De erflater geeft zijn testament (dat mag geschreven of getijpt zijn door gelijk wie) aan de notaris die daar in bijzijn van twee getuigen een verklaring over opmaakt.

Eigenhandig testament:

Volledig met de hand geschreven en gedateerd en gehandtekend.

SUCCESSIERECHTEN.

Op wat de erfgenaam erft, moet hij "successierechten" betalen.

1. In rechte lijn, tussen echtgenoten en tussen samenwonenden:

tot 50.000 euro (2 miljoen BEF) **3%**

tussen 50.000 euro en 250.000 euro (2 tot 10 miljoen BEF) **9%**

vanaf 250.000 euro (10 miljoen BEF) **27%**

Er wordt een splitsing doorgevoerd tussen de roerende goederen en de onroerende goederen. Elke erfgenaam kan dus 50.000 euro onroerende goederen erven waarop het tarief 3% toegepast wordt en 50.000 euro roerende goederen waarop het tarief 3% toegepast wordt.

Op de 100.000 euro wordt dan het tarief 3% toegepast.

Bij erfenissen in rechte lijn en tussen echtgenoten geldt een vermindering als het netto-erfdeel dat de erfgenaam ontvangt niet hoger ligt dan 50.000 euro (2 miljoen BEF). De vermindering is hoogstens 500 euro per erfgenaam.

Er is een bijkomende vermindering voor de kinderen van de overledene die geen 21 jaar zijn op het ogenblik dat zij erven. Per volledig jaar dat nog moet verstrijken tot ze 21 jaar zijn, krijgen ze een vermindering van 75 euro.

2. Tussen broers en zusters:

tot 75.000 euro **30%**

tussen 75.000 euro en 125.000 euro **55%**

vanaf 125.000 euro **65%**

Hier wordt geen splitsing doorgevoerd tussen roerende en onroerende goederen.

3. Tussen anderen:

tot 75.000 euro **45%**

tussen 75.000 euro en 125.000 euro **55%**

vanaf 125.000 euro **65%**

Ook hier wordt geen splitsing doorgevoerd tussen roerende en onroerende goederen.

4. Minder successierechten betalen?

Dat kan bijvoorbeeld door het beschikbaar deel rechtstreeks te legateren aan de kleinkinderen.

Dat kan ook via schenking. De ouder kan zijn bezittingen tijdens zijn leven reeds in delen schenken aan zijn kinderen.

SCHENKING EN SCHENKINGSRECHTEN.

Een schenking is een "vrijgevigheid. Zij heeft "onmiddellijk effect" t.t.z. dat zij niet meer eenzijdig kan herroepen worden tenzij het een schenking betreft:

- tussen echtgenoten (niet als de schenking in het huwelijkscontract staat want voor een wijziging moeten beide echtgenoten akkoord zijn)
- ondankbaarheid (onderstelt zwaarwichtige feiten)
- niet vervulling van voorwaarden.

Een schenking van onroerende goederen moet altijd bij notariële akte.

Voor **onroerende goederen** is het schenkingstarief:
in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwoners:

0	tot	12.500	3%
12.500	tot	25.000	4%
25.000	tot	50.000	5%
50.000	tot	100.000	7%
100.000	tot	150.000	10%
150.000	tot	200.000	14%
200.000	tot	250.000	18%
250.000	tot	500.000	24%
boven 500.000			30%

tussen broers en zussen:

ooms, tantes, neven, nichten

andere

0	tot	12.500	20%	25%	30%
12.500	tot	25.000	25%	30%	35%
25.000	tot	75.000	35%	40%	50%
75.000	tot	175.000	50%	55%	65%
boven 175.000			65%	70%	80%

Voor **roerende goederen** is het tarief in de rechte lijn, tussen echtgenoten en wettelijk samenwonenden 3%. Voor alle anderen is het 7%.

De schenking van roerende goederen kan gedaan worden ten overstaan van een buitenlandse notaris (bv. Nederland) en dan zijn geen schenkingsrechten verschuldigd.

Als de schenking van roerende goederen via een Belgische notaris gebeurt, zijn enkel de schenkingsrechten verschuldigd (3% of 7%) ook als de schenker binnen de drie jaar overlijdt. Wat gegeven is, komt dus niet meer in aanmerking voor de successierechten.

Bij een schenking van roerende goederen zijn er ook alternatieve technieken zodat geen schenkingsrechten moeten betaald worden. Als de schenker echter binnen de drie jaar overlijdt, moet de schenking aangegeven worden en komt ze wel in aanmerking voor de berekening van de successierechten.

Handgift.

Komt tot stand door de materiële overhandiging van de welbepaalde roerende goederen.

Strikt gezien is de opmaak van een schriftelijk document niet noodzakelijk. Om bewijsproblemen uit te sluiten is het raadzaam daarvan een geschrift op te stellen.

Als geld gegeven wordt, kan dit onder de vorm van bankbiljetten. De schenker kan de begunstigde per aangetekende brief uitnodigen om op een bepaalde dag naar de bank te komen omdat hij hem een *handgifte* wil geven als “voorschot op erfdeel” of als “schenking buiten erfdeel”. In die brief moet geschreven staan dat de brief niet als een schenkingsakte mag beschouwd worden.

Op de opgegeven dag haalt de schenker het bedrag van zijn rekening en overhandigt het aan de begunstigde die het meteen op zijn rekening stort.

De begunstigde stuurt de schenker een aangetekende brief om hem te bedanken. De aangetekende brieven en de rekeningsuittreksels doen dienst als bewijs van de handgift.

Als de schenker binnen de drie jaar overlijdt, moet de begunstigde (krijger) de schenking aangeven. Die zal dan in aanmerking komen om het tarief van de successierechten te berekenen. Als de schenker langer leeft, moet op de handgifte niets betaald worden.

Bankgift.

De schenker stuurt de begunstigde een aangetekende brief waarin hij schrijft dat hij een *overschrijving* zal doen in het voordeel van de begunstigde. Er mag NIET instaan dat het om een schenking gaat.

Hij geeft opdracht aan zijn bankier om de gelden (of effecten) op de rekening van de begunstigde te storten. Daarna stuurt hij een aangetekende brief naar de begunstigde met mededeling dat de overschrijving gebeurd is.

Om helemaal zeker te zijn, kan de begunstigde een brief schrijven met mededeling dat de gelden (of effecten) in ontvangst genomen worden.

Nu effecten aan toonder zullen verdwijnen, kan en meer beroep gedaan worden op de bankgift.

Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik.

De schenker schenkt enkel de naakte eigendom en behoudt zich het vruchtgebruik voor.